

Ieder kwartaal peilen VKW Limburg en UNIZO Limburg naar het aanvoelen van de Limburgse ondernemers en bedrijfsleiders over de economische gang van zaken in de bedrijven. De resultaten van deze bevraging worden verwerkt tot één globaal cijfer: de Polsslag Ondernemend Limburg (POL).

PERSBERICHT

Hasselt, vrijdag 1 juli 2016

POL juli 2016: **+10,7**

Limburgse economie speelt al 4 kwartalen op niveau

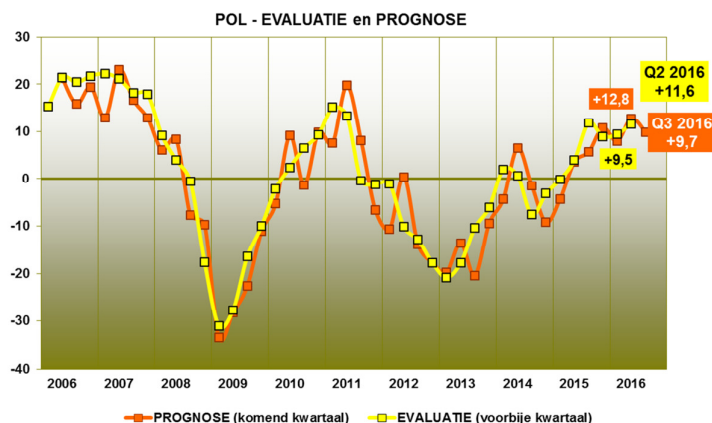
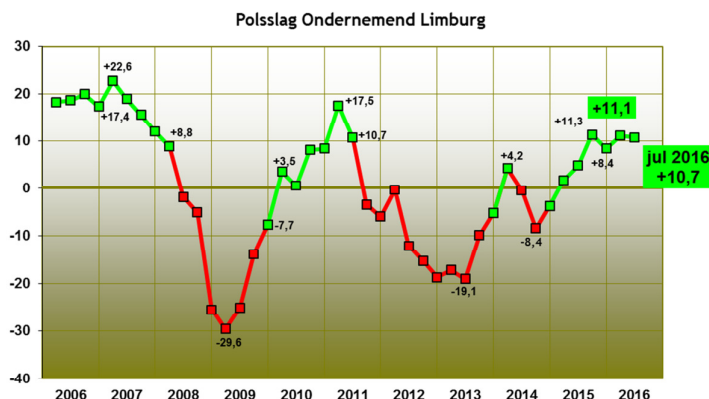
Export en productiesector trekken de kar

Sterk tweede kwartaal, maar vooruitzichten lopen wat terug

Dienstensector op zijn sterkst, maar twijfelend, detailhandel terug naar af

Tweedeling tussen positievere grote bedrijven en negatievere kleine bedrijven

Het vertrouwen van de Limburgse ondernemer blijft in juli 2016 nagenoeg stabiel. De Polsslag Ondernemend Limburg van VKW Limburg en UNIZO Limburg vertoont een minieme daling van +11,1 naar +10,7. De zeer lichte terugloop is de resultante van een sterk(er) tweede kwartaal 2016 enerzijds, maar enigszins teruglopende vooruitzichten anderzijds. Niettemin presteert de Limburgse economie hiermee globaal genomen al vier opeenvolgende kwartalen op een vrij hoog en constant niveau.

Opvallend is de sterke export-prestatie in het voorbije kwartaal, met een bijna evenaring van de hoogste waarde in 10 jaar POL. Ook de vooruitzichten qua export blijven hoog. Belangrijke kanttekening daarbij is wel dat de POL-bevraging werd afgenomen vlak voor het Britse Brexit-referendum.

De productiesector blijkt momenteel duidelijk de koptrekker van de Limburgse economie. De dienstensector kende het beste kwartaal sinds 2007, maar lijkt met toenemende twijfels voor de toekomst te zitten. In de detailhandel wordt de eerder opgetekende verbetering van het ondernemersvertrouwen grotendeels teniet gedaan. De grote Limburgse bedrijven winnen aan vertrouwen, in tegenstelling tot de kleine bedrijven, waar het sentiment daalt en voor de kleinste bedrijven zelfs onder nul zakt.

Jos Stalmans, gedelegeerd bestuurder VKW Limburg: *“De Limburgse economie presteert al vier kwartalen op rij op een constant en goed niveau, ondanks de moeilijke voorbije weken en maanden voor ons land. De tewerkstellingscijfers trekken ook verder aan, maar van hoogconjunctuur is zeker geen sprake. Hitterecords zijn niet onmiddellijk te verwachten. En waakzaamheid blijft geboden door de onzekerheid die de nakende Brexit voor heel wat Limburgse bedrijven met zich mee brengt. Het zijn immers net de export en de productiebedrijven die momenteel de Limburgse economie stuwten. Bovendien laat het opnieuw in gang schieten van de loonindexeringen, gecombineerd met een veel hogere inflatie, uitschijnen dat het qua loonkosten in ons land terug de verkeerde kant op gaat. Ondanks de regeringsinspanningen zal de loonkostenhandicap eind dit jaar nog altijd 10% bedragen. Het is dan ook cruciaal dat de regering de modernisering van de loonnormwet van 1996 aanpakt.”*

Bart Lodewyckx, directeur UNIZO Limburg: *“Het status quo van de POL op een duidelijk positief niveau van +10,7 stemt ons tevreden. Het Limburgs ondernemersvertrouwen blijft hoog, ondanks de sociale onrust van de laatste weken. Opmerkelijk is wel dat het vooral de grote bedrijven zijn die de toekomst met het meeste vertrouwen tegemoet zien. Het ondernemersvertrouwen van de grote bedrijven is vaak een voorbode van dat van de kleine en middelgrote ondernemingen in Limburg. Zij zullen ook volgen. Ze zijn misschien het meest kwetsbaar, maar bij de kleine bedrijven liggen net ook erg grote opportuniteiten indien ze zich aanpassen aan de snel veranderende markt. Het is aan de overheden en aan ons als ondernemersorganisatie om de kleine spelers op weg te helpen om te kunnen groeien en te durven innoveren en internationaliseren. Op die manier worden de kleine ondernemingen van vandaag de grote bedrijven van morgen. Limburg is een KMO-provincie bij uitstek. Die KMO's verdienen dan ook meer dan de nodige steun. Door in de lokale micro, kleine en middelgrote ondernemingen te investeren, zorg je voor een economisch macro-effect op lange termijn. Want hun sterkte is de Limburgse verankering en jobcreatie in eigen regio.”*

De POL blijft nagenoeg stabiel op +10,7

De nagenoeg **horizontale evolutie van de POL van +11,1 naar +10,7** duidt erop dat Limburgse ondernemers **globaal genomen positief blijven staan** ten aanzien van de gang van zaken in de Limburgse economie. Het Limburgse ondernemerssentiment noteert al **vier kwartalen op rij** op een min of meer **stabiel en positief niveau** en reflecteert een economie die **het redelijk goed blijft doen zonder echter hoge toppen** te scheren.

De vraag blijft of de stabilisering op dit niveau een springplank kan zijn om toch richting een nieuwe top te evolueren, dan wel dat het de voorbode is van een terugval, zeker na de injectie van een extra portie onzekerheid door de 'Brexit'.

Sterk 2de kwartaal 2016...

Het **tweede kwartaal van 2016** wordt met **+11,6** door de Limburgse ondernemers **opnieuw beter** geëvalueerd dan het eerste kwartaal (+9,5). Daarmee evenaren de economische prestaties van het voorbije kwartaal nagenoeg het niveau van oktober 2015 (+11,9) en vormen ze zo het **tweede beste resultaat voor de Limburgse economie sinds medio 2011**. Dit is wel iets minder dan verwacht, want de prognose van drie maanden geleden lag op +12,8.

Alle **POL-indicatoren** tekenen in het tweede kwartaal **sterke positieve cijfers** op. Enige uitzondering: **winstmarge**. Die indicator **verslechtert zelfs voor de tweede keer op rij** (van -13,9 naar -15,1), nadat eerder vijf keer na elkaar een verbetering werd genoteerd. Inzake **investeringen** werd in het tweede kwartaal ook **gas teruggenomen**, waardoor deze indicator daalt van +23,9 naar +17,2. Maar dus nog ruim in de plus blijft. **Omzet, tewerkstelling en vooral export** tekenen daarentegen voor Q2 2016 **mooie stijgingen** op. Na twee eerdere dalingen stijgt de omzetindicator opnieuw van +14,5 naar +18,3. **Export** veert zelfs dusdanig op, van +12 naar +24,5, dat de op **één na hoogste waarde sinds de start van de POL-metingen in 2006** wordt opgetekend (Q2 2011 was +24,9). Ook qua **bijkomende tewerkstelling blijft Limburg het goed doen**: na twee lichte dalingen was er het voorbije kwartaal een stijging van +10,9 naar +13,3 van deze POL-indicator.

... maar enigszins teruglopende vooruitzichten

Ondanks het sterke tweede kwartaal worden de **vooruitzichten voor het derde kwartaal van 2016** getemperd van +12,8 (april) naar **+9,8**, hetgeen de lichte daling van de POL juli 2016 verklaart. Ook in vergelijking met de evaluatie van het voorbije kwartaal (+10,7) liggen de **verwachtingen dus wat lager**. Een **opmerkelijk contrast met drie maanden geleden** toen het plaatje zich precies andersom aandiende, met duidelijk stijgende vooruitzichten voor het komende kwartaal.

Hoewel de verwachtingen dus wat worden ingetoomd voor **elk van de verschillende POL-indicatoren**, moet wel worden benadrukt dat een **duidelijke meerderheid van de Limburgse bedrijven positief gestemd blijft**. Voor **export** liggen de **verwachtingen voor het komende kwartaal** (+22,5) zelfs **een stuk hoger dan drie maanden geleden** (+15,9) en maar net onder het voor Q2 2016 opgetekende net-niet-recordcijfer (+24,5). De vooruitzichten voor **omzet** (+10,2), **tewerkstelling** (+12,8) en **investeringen** (ook +10,2) gaan daarentegen **lager**, zowel in vergelijking met het voorbije kwartaal als t.o.v. de prognose van drie maanden geleden. Na zeven kwartalen op rij telkens minder negatieve prognoses evolueert de indicator **winstmarge** in voor Q3 2016 **terug in de verkeerde richting** (van -2,5 naar -6,6).

SECTORANALYSE: productiesector trekt de kar, diensten op twee benen en detailhandel terug naar af

In juli 2016 kennen 3 van de 5 POL-sectoren een verbetering van het ondernemerssentiment, maar enkel in productiesector is dit opvallend uitgesproken. De detailhandel, waar drie maanden geleden voor het eerst sinds lang een meerderheid optimistisch gestemde ondernemers kon worden opgetekend, kan die positie niet vasthouden. Ook in de bouw is er van mooi zomerweer nog niet echt sprake.

- De **productiesector** trekt duidelijk terug de kar en is de enige sector waar zowel het voorbije kwartaal **duidelijk een stuk beter was** (van +12,1 naar +18,4) als de **vooruitzichten voor het komende kwartaal in stijgende lijn** gaan (van +15,7 naar +19,1). Met een globale POL-score van +18,8 (was +13,9), wippen de productiebedrijven terug over diensten als **meest positief gestemde sector**. Qua **tewerkstelling** ging het bij de productiebedrijven het voorbije kwartaal ook **verder crescendo**: van +9,1 naar +20.
- Ook in de **groothandel** blijft er een **ruime meerderheid aan positief gestemde ondernemers**. Het globale POL-cijfer stijgt er licht tot +13,2, dankzij een **beter 2de kwartaal** (van +9,6 naar +12,2) en in vergelijking daarmee zelfs betere vooruitzichten (van +15,9 naar +14,3). Opmerkelijk: de **export-indicator** ging alleen in deze sector **tegen de positieve trend in** (van +21,4 naar +17,6), maar voor het komende kwartaal wordt er op exportvlak wel veel beter verwacht.
- De **dienstensector** **hinkt momenteel op twee benen**. Enerzijds werd het **afgelopen kwartaal opnieuw sterker** geëvalueerd. Met een stijging tot +19,9 (van +15) wordt zelfs het **beste kwartaal sinds medio 2007** geregistreerd. Anderzijds zijn de dienstenbedrijven een **stuk minder optimistisch** geworden **over de toekomst: de vooruitzichten gaan er achteruit van +18,7 naar +11,9**. Op tewerkstelling na (met +23,2 als prognose veruit het hoogste van alle sectoren) gaan alle vooruitziende indicatoren bij de dienstenbedrijven achteruit.
- De **bouwsector** scoort veel minder hoge cijfers. **Van weersverbetering is hier nog niet echt sprake**. De evaluatie van het **voorbije kwartaal gaat heel licht achteruit** (van +2,8 naar +2,2), terwijl de **vooruitzichten verbeteren** van +2,6 naar +3,9. In beide gevallen kent de bouw dus **slechts een nipt overschot aan positief ondernemerssentiment**, wat leidt tot een globaal POL-cijfer van +3,1. De **daling**

van de indicator **investeringen** is het meest opvallend en het **meest uitgesproken** van alle sectoren (van +25,8 naar +3,9).

- In de **detailhandel** tenslotte wordt de eerder opgetekende **verbetering van het ondernemersvertrouwen teniet gedaan**. Het POL-cijfer daalt van +1,4 naar -7,5. Mogelijk speelt het weersgewijs zeer sombere voorjaar hierin een rol. In het voorbije kwartaal werd de schade nog enigszins beperkt (van -2 naar -4), maar de **vooruitzichten voor het komende kwartaal vallen sterk terug** van +4,7 naar -10,9. Daarmee is de detailhandel de **enige sector met een uitgesproken meerderheid aan ondernemers met een pessimistische vooruitblik**.

ANALYSE op basis van GROOTTE bedrijven

Kijken we naar de grootte van de bedrijven, dan wordt duidelijk dat over het algemeen het **vertrouwen van de grote Limburgse bedrijven positiever wordt**, terwijl dat van de **kleine bedrijven juist de verkeerde richting uitgaat**.

Enkel de grote Limburgse bedrijven met meer dan 100 werknemers tonen een globale **stijging van het ondernemersvertrouwen**. Zij kenden zowel een uitgesproken **beter tweede kwartaal** van 2016, als, zeker in het geval van de grootste bedrijven (250 of meer werknemers), duidelijk **stijgende vooruitzichten** (van +17,8 naar +27,8). Opvallende uitzondering is de categorie 10 tot 19 werknemers waar eenzelfde tendens kan worden vastgesteld.

Voor de bedrijven met **20 tot 49 en 50 tot 99 werknemers** zien we een **daling van het globale POL-cijfer**, maar blijft er met respectievelijk +11,4 en +15,2 **wel een duidelijke positieve stemming overeind**. Zag de eerste categorie een beter Q2, maar mindere vooruitzichten voor Q3, dan is dit voor de tweede categorie net andersom.

Bij de kleine bedrijven daarentegen verschrompelt de positieve luim. Blijven de bedrijven met 5 tot 9 werknemers nog net positief over het voorbije kwartaal (van +2,9 naar +1,3) en zeer nipt ook qua vooruitzichten (+8,2 naar +0,1), dan gaan de allerkleinste bedrijven (minder dan vijf werknemers) onder de nullijn door, met cijfers van -0,2 (evaluatie Q2) en zelfs -2,4 qua vooruitzichten.